

KRITICKÝ POHĽAD NA REFORMU ŠTÁTNEJ SPRÁVY ESO

ALENA MECOVÁ

Stupeň, forma, ročník štúdia: Mgr., denná, 1.

Študijný program: politológia

Konzultant: Mgr. Michal Cirner, PhD.

Kľúčové slová: štátna správa, reforma, reforma štátnej správy, reforma ESO

1 Úvod

Výkon verejnej správy je dôležitou funkciou politického systému každého štátu, čo znamená, že verejná správa sa bezprostredne dotýka každého člena spoločnosti. Verejná správa ovplyvňuje život spoločnosti vo všetkých oblastiach. Efektívne fungujúca verejná správa je kľúčom pre posilnenie ekonomického rastu a blahobytu ktorejkoľvek krajiny. Verejná správa sa postupne rozvíja, na čo vplýva úroveň demokracie a aktuálne spoločensko-ekonomické podmienky. Akákoľvek reforma musí zohľadňovať komplexné administratívne, kultúrne, právne a politické nastavenie v krajine.

Nové potreby občanov a štátu neustále vzrastajú, ako aj nové možnosti ich uspokojovania, a to si vyžaduje modernizáciu verejnej správy. Pravdou je aj to, že verejná správa nie vždy funguje tak, ako by si občania priali. Preto dochádza k reformám, ktorých cieľom je, aby verejná správa bola kvalitnejšia, účinnejšia a prístupnejšia. Je potrebné, aby verejná správa slúžila občanovi a nie občan verejnej správe.

Táto práca je venovaná predovšetkým kritickému pohľadu na reformu štátnej správy prebiehajúcej v SR od roku 2012, ktorá nesie názov Program ESO: Efektívna, spoľahlivá a otvorená štátna správa. V úvode práce stručne prezentujeme tento program, ako aj dôvody, ktoré viedli k uskutočneniu takejto reformy a zmeny, ktoré sa od roku 2012 uskutočňujú v rámci reformy. Následne poukazujeme na negatívne názory zo strany odborníkov a publicistov na danú reformu, ktorí si myslia, že reforma ESO nerieši skutočné problémy a že je tzv. premárnenou príležitosťou. V práci približujeme ich názor, že táto reforma má veľa nedostatkov a je na nej stále čo zlepšovať.

2 Kritický pohľad na reformu štátnej správy ESO

V programovom vyhlásení vlády Slovenskej republiky na obdobie rokov 2012 – 2016 sa vláda zaviazala, že „navrhne legislatívne opatrenia k vytvoreniu novej štruktúry orgánov miestnej štátnej správy, ktorej dôležitým princípom bude integrácia pôsobnosti tzv. špecializovanej štátnej správy do jednotného štátneho úradu na čele s predstaviteľom vymenovaným vládou. Táto štruktúra zachová odborné a personálne riadenie a zodpovednosť odvetvových ústredných orgánov štátnej správy. Jednotný úrad štátnej správy sleduje zjednodušenie kontaktu občana so štátnou správou a zároveň zodpovedá záujmom transparentnosti, zodpovednosti za rozhodovacie procesy, efektívnosti vynakladania verejných prostriedkov a účinnosti kontroly“ (Úrad vlády SR, 2012). Na základe tohto vyjadrenia vláda vytvorila právny dokument, ktorý nesie názov Program ESO: Efektívna, spoľahlivá a otvorená štátna správa. Tento právny dokument je konkretizáciou jednotlivých ustanovení programového vyhlásenia vlády. Bol schválený uznesením vlády Slovenskej republiky č. 164/2012, dňa 27. apríla 2012. Bol to prvotný koncept tohto dokumentu, čoho dôkazom je aj už spomínané samotné uznesenie vlády Slovenskej republiky č. 164/2012, ktoré v bode C.1. ukladá podpredsedovi vlády a ministrom vnútra podrobne rozpracovať a dopracovať materiál Program ESO za dodržania pravidla „všetko

v jednom, jedno všade“; materiál doplniť o návrh konkrétnych opatrení, legislatívnych zmien a podrobnejšie vyčíslenie dopadov do 30. septembra 2012 (Uznesenie vlády SR č. 164/2012 Z. z.).

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky pripravilo iniciatívny materiál, v ktorom ponúka možnosti systémových zmien v štátnej správe. Potrebu reformy odôvodnili takto: „Slovenská republika čelí v tomto období veľkým tlakom na konsolidáciu verejných financií. V záujme dosiahnutia stanovených cieľov rozpočtového deficitu je preto nevyhnutné vo veľmi krátkom čase vykonať významné zmeny nielen na príjmovej, ale aj na výdavkovej strane rozpočtu štátnej správy. Pre udržateľnosť zabezpečenia výkonu štátnej správy na požadovanej úrovni je nevyhnutné vykonať predovšetkým systémové zmeny v jej fungovaní, nakoľko riešenia na báze plošného znižovania výdavkov už v niektorých kapitolách narážajú na svoje limity. Plošné škrtky neprinášajú dlhodobu udržateľné úspory nákladov. Majú len krátkodobý efekt, ktorý sa v neskorších obdobiach vráti v podobe zvýšených výdavkov“ (Program ESO, 2012).

Mottom a víziou Programu ESO je: „Občan a podnikateľ vybaví všetky špecializované transakcie zabezpečované štátom jednoducho a s minimálnymi nákladmi. Pri styku so štátom môže maximálne využívať elektronické prostriedky a pri osobnom vybavovaní nemusí navštevovať žiadne ďalšie špecializované úrady na rôznych miestach. Štátna správa je z pohľadu občana a podnikateľských subjektov jednoduchá, prehľadná a dostupná. Štátna správa je štíhla, pružná, funguje udržateľne, transparentne a s minimálnymi nákladmi“ (Program ESO, 2012). Podľa Hrtánka (2013) by mali autori túto časť vízie fungovania štátnej správy doplniť o konkrétne formy elektronizácie, pretože tento pojem nedefinuje ani samotné programové vyhlásenie vlády. Malo by ísť o formy ako napríklad počítačové vybavenie jednotlivých centier verejnej správy, ďalej o mechanizmy, ktoré by zabezpečili právnu relevanciu elektronických podaní, akou je hromadné využívanie zaručeného elektronického podpisu.

Ministerstvo vnútra je presvedčené, že táto reforma prinesie úspory nielen štátu, ale aj samotným občanom, a v neposlednom rade občanom ušetrí veľa času pri vybavovaní úradných záležitostí. „Po tom čo, zrealizujeme našu reformu, naozaj prinesieme úsporu nielen štátu, ale predovšetkým aj do samotnej peňaženky občana, ktorý minie na poplatkoch o 609 eur menej, pretože obrovské množstvo agendy bude integrovanej, ale predovšetkým jeden rok z dovolenky ušetrí na tom, aby po úradoch cestoval po celej Slovenskej republike. Základný princíp pri tom, že chceme poskytnúť viac za menej peňazí je, aby jednotlivé úrady fungovali v starom mušketerskom hesle: Jeden za všetkých, všetci za jedného. Aby na jednom kontaktnom mieste vybavil občan všetky agendy, ktoré potrebuje, rôznych typov štátnych orgánov,“ priblížil minister vnútra Róbert Kaliňák (SMER, 2012).

Od 1. januára 2013 je účinný zákon č. 345/2012 Z. z. o niektorých opatreniach v miestnej štátnej správe a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Úlohou tohto zákona bolo presunutie kompetencií z krajskej úrovne špecializovanej miestnej štátnej správy na úroveň obvodov špecializovanej miestnej štátnej správy. Cieľom bolo teda zredukovať špecializovanú miestnu štátnu správu (Hrtánek, 2013, s. 127). Pôsobnosť krajských školských úradov, krajských stavebných úradov a územných vojenských správ prešla na obvodné úrady v sídlach krajov. Majetok štátu, ktorý bol v správe týchto úradov, ako aj personálna pôsobnosť vo vzťahu k ich zamestnancom prechádzajú na Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Kompetencie a pôsobnosť zrušených krajských úradov životného prostredia, krajských pozemkových úradov, krajských lesných úradov, krajských úradov pre cestnú dopravu a pozemné komunikácie sa presunuli do príslušného špecializovaného orgánu nižšieho stupňa v pôsobnosti príslušného ústredného orgánu štátnej správy¹ (Zákon č. 345/2012 Z. z.). Tieto opatrenia sa udiali v rámci prvej etapy Programu ESO, kedy sa zrušilo 64 štátnych úradov.

Druhú etapu Programu ESO reprezentuje zákon č. 180/2013 Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Na základe schválenia tohto zákona sa 1. októbra zrušili obvodné úrady životného prostredia, obvodné úrady pre cestnú dopravu a pozemné komunikácie, obvodné lesné úrady, obvodné pozemkové úrady a správy katastra. Pôsobnosti a kompetencie subjektov, ktoré boli zrušené, prešli na štátny orgán pod novým názvom okresný úrad (Konfederácia

¹ Pôsobnosť krajských úradov životného prostredia prechádza na obvodné úrady životného prostredia v sídlach krajov v pôsobnosti Ministerstva životného prostredia; pôsobnosť krajských lesných úradov prechádza na obvodné lesné úrady v sídlach krajov; pôsobnosť krajských úradov pre cestnú dopravu a pozemné komunikácie prechádza na obvodné úrady pre cestnú dopravu a pozemné komunikácie v sídlach krajov; pôsobnosť katastrálnych úradov prechádza na správy katastra v sídlach krajov.

odborových zväzov Slovenskej republiky, 2014). Došlo k zrušeniu 248 obvodných úradov a vznikli okresné úrady so sídlami v 72 okresoch, ktoré kopírujú územnosprávne členenie Slovenskej republiky. Obvodných úradov bolo pôvodne 50 a z nich sa 49 stalo okresnými úradmi, s výnimkou mesta Štúrovo, ktoré nebolo okresným mestom, ale pracovisko štátnej správy tam ostalo. Okrem týchto 49 okresných úradov sa vytvorilo aj ďalších 23 nových okresných úradov pre integrovanú agendu štátnej správy (Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, 2013).

Podľa Slobodu (2013) je ESO premárnou príležitosťou, keďže nejde o reformu celej verejnej správy. Podľa neho naša samospráva potrebuje zmeny a vláda sa im vyhýba. Na jednej strane tu bude silnejšia štátna správa v území centralizovaná do 72 okresných úradov, a na strane druhej vyše 2900 samosprávnych miest a obcí. Dve tretiny samospráv tvoria malé obce do 1000 obyvateľov, ktoré neprinášajú občanom takú kvalitu služieb za ich dane, ako by sa patrilo. Sloboda tvrdí, že je možné, že vďaka reforme ESO dôjde k oslabovaniu samosprávy a posilňovaniu kompetencií štátu v území. Za riziko považuje aj to, že okresné úrady budú mať právomoc vydávať vyhlášky, ktoré nebudú ani len predmetom pripomienkového konania. Znamená to, že k samosprávam, ktoré sú hlavnými aktérmi miestnej politiky v území a majú právomoc vydávať všeobecne záväzné nariadenia, tak pribudne paralelná štátna štruktúra, ktorá sa bude tváriť podobne. Bude mať jedného predstaviteľa, jeden úrad, bude vydávať vyhlášky a bude mať svoje kompetencie. ESO znamená riziko, že v budúcnosti dôjde k odoberaniu kompetencií samospráv, zvráteniu decentralizácie či poštáťňovaniu samosprávy. Sloboda (2013) tiež tvrdí, že „sme svedkami prepisovania tabúl a hlavičiek v papieroch. Nedochoďa k integrácii tých agend, ktoré bežní ľudia na úradoch riešia najčastejšie — ESO sa netýka siete úradov práce (dávky), finančnej správy (dane) či sociálnej poisťovne (odvody). Ak by však išlo o skutočnú reformu, úspory by sa hľadali nielen v žiaducej redukcii spotreby, ale i obmedzovaním rozsahu agendy, ktorú štát vykonáva.“

Kriticky reformu zhodnotila aj poslankyňa NR SR Lucia Žitňanská, ktorá si myslí že reforma ESO nerieši skutočné problémy a že jej výsledkom bude ekonomické a politické posilnenie ministra vnútra Róberta Kaliňáka. „Výsledkom týchto reforiem je, že minister Kaliňák splní politickú úlohu, ale zároveň mocensky a politicky posilní ministerstvo vnútra, ktoré bude centrálné obstarávať pre celú štátnu správu,“ skonštatovala Žitňanská. Negatívum vidí aj v tom, že reformou sa zrušia úrady, na ktoré občania nechodia tak často. „Dnes zlučujeme úrady, na ktoré chodia ľudia minimálne“ (Reforma ESO mocensky..., 2013).

Podobný názor na reformu má aj poslanec NR SR Miroslav Beblavý. „Prednostovia okresných úradov, menovaní vládou, budú mať na starosti ovládanie majetku vo svojej pôsobnosti. Minister vnútra Róbert Kaliňák si tak buduje svoju mocenskú pozíciu. Výhody potečú primárne jemu, náklady nám všetkým,“ odkázal ministrovi Kaliňákovi Beblavý. Poslanec Beblavý neverí ani samotným cieľom reformy, ktorými sú lepšie služby pre občana a finančné úspory. A to na základe toho, že „ľudia najčastejšie využívajú úrad práce, Sociálnu poisťovňu, finančnú správu a políciu. Tieto štyri úrady nie sú reformou nijako dotknuté. Je teda problematické uveriť, že cieľom reformy sú lepšie služby, keď sa nedotýka primárne tých úradov, s ktorými prichádza občan najčastejšie do styku,“ argumentoval Beblavý (ESO predstiera šetrenie..., 2013).

Hrtánek (2013) zas považuje za diskutabilné ponechanie politického vplyvu na výkon špecializovanej miestnej štátnej správy, a to tým, že prednostov vymenúva vláda Slovenskej republiky na návrh ministra vnútra Slovenskej republiky. Hrtánek to považuje za politizáciu miestnej štátnej správy a navrhuje model obsadenia miest prednostov obvodných úradov všeobecnej miestnej štátnej správy a špecializovanej miestnej štátnej správy na základe povinných výberových konaní, podobne ako je tomu pri obsadení miest v miestnej štátnej správe. „V prípade tohto modelu by mali byť, podľa nášho názoru, vytvorené výberové komisie, ktoré môžu byť kreované aj zo zamestnancov miestnej štátnej správy, no predovšetkým z erudovaných odborníkov venujúcich sa problematike verejnej správy vo všeobecnosti,“ navrhol Hrtánek. Považuje za nevyhnutné stanoviť kritériá pre výber kandidátov na prednostu, ktorými by mali byť odbornosť, vzdelanie a prax.

Aj niektorí predstavitelia opozície sa obávajú, že z týchto prednostov, ktorí budú politickými nominantmi, sa môže vytvoriť skupina mocných gubernátorov, pod vedením ktorých sa bude rozrastať korupcia a klientelizmus. Minister vnútra Róbert Kaliňák však argumentuje: „oni nebudú riadiť odbornú agendu, tá aj naďalej ostane šéfom odborov. Je omyl, keď sa hovorí, že koncentrujeme moc.“

My máme logistický výkon v účtovníctve, v mzdách, v bežných procesoch. Šetríme na nákladových položkách a prevádzke. „Kaliňák sa neobáva ani nárastu korupcie, tvrdí že noví šéfovia nebudú mať až taký veľký vplyv na svojich podriadených, teda na exprednostov. „Môže ich síce odvolať, keď porušia pravidlá, ale znova ich len nahradia ľudia, ktorých si vyberie príslušné ministerstvo,“ vysvetlil Kaliňák. Proti tomu však namieta opozičný poslanec SDKÚ-DS Miroslav Beblavý. Myslí si, že práve na zlúčených úradoch nebude jasné, pod ktorého ministra daný úradník, ktorý pochybil, spadá. Prípomína, že s podobným systémom spojených úradov už máme svoje skúsenosti, a to z čias vlády Vladimíra Mečiara. „Táto myšlienka nefungovala, pretože tie drobné úspory, ktoré vznikli vďaka tomu, že úradníci boli pod jedným šéfom, boli viac než vyvážené „prúsermi“ vznikajúcimi kvôli silnej moci prednostu a nejakej politickej zodpovednosti,“ myslí si Beblavý (Kubovič, 2013).

Spolu s okresnými úradmi vznikajú postupne aj klientske centrá, ktorých úlohou je, aby občan navštívil takéto pracovisko iba raz, čiže aby jednoduché záležitosti vybavil rýchlo obratom a pri tých zložitejších bude s informáciami pracovať úrad, ktorý zabezpečí všetko potrebné pre občana. Klientske centrá sú zodpovedné za to, aby zabezpečili komunikáciu s potrebnými úradmi a aby doručili finálny produkt alebo služby občanovi (Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, 2013). A keďže ich úlohou je zjednodušiť prístup obyvateľov k štátnej správe, tak budú zriadené „podľa platného územnosprávneho usporiadania Slovenska tak, aby boli občanovi dostupné do 50 kilometrov respektíve hodinu cesty mestskou hromadnou dopravou,“ opísal kritériá generálny riaditeľ sekcie verejnej správy ministerstva vnútra Adrián Jenčo (Kubovič, 2013). Ministerstvo vnútra plánovalo k januáru 2014 otvoriť 15 klientskych centier a postupne do konca roka otvoriť aj ďalšie, tak, aby vznikli vo všetkých 72 mestách, kde sídlia okresné úrady (Vavrová, 2013). Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky predpokladá, že celkovo by malo vzniknúť viac klientskych centier, ako je okresov. „Odhadujeme, že v budúcnosti sa počet klientskych centier môže priblížiť stovke,“ uviedol Kaliňák. „ESO je živá reforma, ktorá sa bude meniť v závislosti od potrieb občanov,“ dodal (Od októbra vznikne..., 2013).

Ani klientske centrá sa nevyhli kritike a to zo strany tých, ktorí sa rozhodli osobne otestovať reformu ESO. Jedným z nich bol napríklad redaktor Hospodárskych novín Tomáš Nejedlý, ktorý otestoval klientske centrum v Nitre a výsledkom bolo, že reforma ESO má ešte značné rezervy. „Mal to byť vzorový príklad úradu budúcnosti. Miesto, kde občan vybaví všetko pod jednou strechou. Aj v pilotnom klientskom centre na Okresnom úrade v Nitre nás však posielali z dverí do dverí a nevyhli by sme sa ani ceste na poštu,“ skonštatoval Nejedlý. Pri testovaní klientskeho centra v Nitre si vybral zápis auta dovezeného z cudziny. Pôvodne mal vybaviť všetko na tomto jednom mieste, ale nebolo to tak. K žiadosti o uznanie vozidla z cudziny je potrebná úradne predložená kúpna zmluva, doklad o evidencii a vyradení auta v danej krajine, posudok o kontrole originality, technickej a emisnej kontrole. A preto musel zájsť za úradným prekladateľom a na niektorú zo štyroch nitrianskych staníc technickej kontroly. K žiadosti je potrebné zaplatiť šek do recyklačného fondu, čo znamená, že bolo potrebné zájsť na poštu, pretože na mieste sa zaplatiť nedalo. Na základe tejto negatívnej skúsenosti zistil, že stále je čo zlepšovať, či už povýšeneckú komunikáciu úradníkov, kopec papierov alebo zbytočné cesty na iné úrady (Nejedlý, 2013).

Podobne aj redaktori SME vyskúšali, či „vzorový projekt“ funguje tak optimálne aj v praxi. Zrušenie živnosti na živnostenskom odbore Obvodného úradu v Pezinku trvalo pár sekúnd. Úradníčka však zdôraznila, že sociálnej poisťovni zmenu neoznamujú a treba tam zájsť osobne. Aby poisťovňa zmeny zaznamenala, vyžaduje potvrdenie z daňového úradu a tiež im úradníčka odporúčala pre istotu zájsť aj do zdravotnej poisťovne. Podobné odporúčania zneli aj od viacerých úradníkov. „Nie je to, ako hovoril pán minister. Napríklad zo zdravotnej poisťovne Union nám prišiel prípis, aby sme k nim ľudí zakladajúcich si nové podnikanie posielali,“ povedala úradníčka z Malaciek. „My splníme len oznamovaciu povinnosť, ale kartičku na daňovom úrade musíte vrátiť sám a v zdravotnej poisťovni by ste mali overiť, či nemáte nejaké podlžnosti,“ hovorila aj jej kolegyňa vo Veľkom Krtíši (Piško – Krem-paský – Koník, 2013).

3 Záver

Na území Slovenska sa len od roku 1989 uskutočnilo niekoľko rôznych reforiem štátnej správy. Verejná správa na Slovensku teda prešla už mnohými zmenami, ktoré sa týkali nielen samotného postavenia orgánov správy, ale aj územného a správneho členenia Slovenskej republiky.

V čase pretrvávania hospodárskej a finančnej krízy vládna strana SMER – SD začala uskutočňovať rôzne opatrenia na podporu ekonomiky a štátneho rozpočtu. Výsledkom čoho je aj reforma Program ESO.

Táto reforma má okrem svojich priaznivcov aj svojich kritikov. Cieľom tejto práce bolo práve preto poukázať na negatívny pohľad zo strany politikov, odborníkov a publicistov. Mnohí z nich kritizujú to, že reforma štátnej správy ESO prináša do miestnej štátnej správy opätovnú centralizáciu, ktorá sa deje pod patronátom Ministerstva vnútra SR.

Negatívnym názorom na reformu ESO prispeli aj redaktori Hospodárskych novín a SME, ktorí osobne otestovali vytváranie klientskych centier, kde sa má vybaviť všetko pod jednou strechou. Výsledkom ich testovania bolo, že reforma ESO má značné rezervy.

Aj napriek tomu, že prebiehajúca reforma ESO má veľa nedostatkov a negatív, tak si myslíme, že pre ďalší rozvoj je nevyhnutné pokračovať v jednoduchej výstavbe orgánov verejnej správy tak, aby bola pre občanov dostupná a jednoduchá.

Literatúra:

HRTÁNEK, L.: Model optimálneho fungovania modernej štátnej správy. Bratislava: EUROKÓDEX, s. r. o. 2013. 200 s.

KONFEDERÁCIA ODBOROVÝCH ZVÄZOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY: Informácia o stave zabezpečenia úloh vyplývajúcich z Programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky v súvislosti s Programom ESO. [Cit. 2014-03-10]. Dostupné na internete: www.kozsr.sk/page_sk/tripartita/informacia_eso.pdf.

KUBOVIČ, O.: Stvorí ESO mocných gubernátorov? Na odborníkov vraj nebudú mať dosah. [Cit. 2014-05-03]. Dostupné na internete: <http://aktualne.atlas.sk/stvori-eso-mocnych-gubernatorov-na-odbonikov-vraj-nebudu-mat-dosah/slovensko/politika/>.

MV SR: Štátna správa už v štruktúre 72 okresných úradov. [Cit. 2014-03-20]. Dostupné na internete: <http://www.minv.sk/?vkladny-program-eso-tlacove-informacie&sprava=statna-sprava-uz-v-strukture-72-okresnych-uradov>.

NEJEDLÝ, T.: Testovali sme vzor Kaliňákovho ESA. Zlyhal. [Cit. 2014-04-22]. Dostupné na internete: <http://hn.hnonline.sk/slovensko-119/testovali-sme-vzor-kalinakovho-esa-zlyhal-587228>.

PIŠKO, M. – KREMPASKÝ, J. – KONÍK, J.: Kaliňák reformu ESO prechválil, živnostníci sa stále nachodia. [Cit. 2014-04-03]. Dostupné na internete: <http://www.sme.sk/c/6873776/kalinak-reformu-eso-prechvalil-zivnostnici-sa-stale-nachodia.html>.

SITA: L. Žitňanská: Reforma ESO mocensky posilní ministra vnútra. [Cit. 2014-04-17]. Dostupné na internete: <http://www.sdks-ds.sk/article/showArticle/1-zitnanska-reforma-eso-mocensky-posilni-ministra-vnutra>.

SLOBODA, D.: Druhé ESO z Kaliňákovho rukáva. [Cit. 2014-03-14]. Dostupné na internete: <http://www.konzervativizmus.sk/article.php?4933>.

SMER TV: Vláda predstavila program ESO. [Cit. 2014-03-02]. Dostupné na internete: <http://www.smertv.sk/c/456/25/0/vlada-predstavila-program-eso.htm>.

TASR: ESO predstiera šetrenie a sleduje ovládnutie rozhodovania v regiónoch [Cit. 2014-04-19]. Dostupné na internete: <http://www.teraz.sk/slovensko/eso-reforma-beblavy-nrsr/46116-clanok.html>.

ÚRAD VLÁDY SR: Úloha štátu a verejného sektora. [Cit. 2014-03-01]. Dostupné na internete: <http://www.vlada.gov.sk/uloha-statu-a-verejneho-sektora/>

Uznesenie vlády Slovenskej republiky č. 164/2012 Z. z.

VAVROVÁ, V.: Veľká zmena na úradoch od októbra. [Cit. 2014-03-23]. Dostupné na internete: <http://spravy.pravda.sk/domace/clanok/284299-kalinak-reforma-eso-usetri-este-viac/>.

Zákon č. 345/2012 Z. z. o niektorých opatreniach v miestnej štátnej správe